29 538 Zorg en maatschappelijke ondersteuning

Nr. 381 Brief van de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2026

In het tweeminutendebat over de Toekomstagenda zorg en ondersteuning op 2 september jl. heb ik aan het lid Dobbe toegezegd een brief te sturen waarin ik toelicht hoe ik kijk naar mijn rol als stelselverantwoordelijke ten opzichte van gemeentelijke verschillen in de uitvoering van gedecentraliseerde verantwoordelijkheden, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015), en deze voor de begrotingsbehandeling te versturen. Met deze brief doe ik deze toezegging gestand.

Waarom taken en verantwoordelijkheden bij gemeenten zijn belegd

In Nederland hebben we taken en verantwoordelijkheden op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau belegd. Bij de afweging op welk niveau een taak of verantwoordelijkheid moet worden belegd, kijken we naar verschillende aspecten. Bijvoorbeeld naar de vraag of er ruimte is voor politieke keuzes en beleidsruimte, welke schaal passend is, in hoeverre nabijheid tot inwoners van belang is, wat de aard van de uitvoering is en hoe de bestuurlijke borging het beste kan worden vormgegeven. Als hieruit blijkt dat gemeentelijke uitvoering het meest passend is, kiezen we ervoor de taak of verantwoordelijkheid bij gemeenten te beleggen. Gemeenten staan immers dicht bij hun inwoners, weten wat er lokaal speelt en kunnen daar bij de invulling van taken en verantwoordelijkheden rekening mee houden. Gemeenten hebben daarbij een reële mate van beleidsruimte nodig, zij moeten keuzes kunnen maken die passen bij de lokale context. Gemeenten zijn

namelijk autonome bestuurlijke organen volgens de Nederlandse bestuurlijke inrichting die zijn oorsprong kent in het Huis van Thorbecke. Het beleggen van taken bij het best passende bestuurlijke niveau draagt bij aan een herkenbaar en democratisch gelegitimeerd bestuur. Het Beleidskader decentraal en gedeconcentreerd bestuur[1] bevat een afwegingskader dat hierbij een handvat biedt.

Sommige domeinen zijn al sinds jaar en dag een taak van medeoverheden, zoals de inrichting van de openbare ruimte. Gemeenten hebben daarin een grote verantwoordelijkheid omdat zij goed zicht hebben op wat er precies nodig is, hoe het past in de lokale historie en context, en in hoeverre het aansluit bij de lokale behoeften. Voor het sociaal domein is in 2015 gekozen om een breed pakket aan taken en verantwoordelijkheden in het kader van zorg en ondersteuning bij gemeenten te beleggen. Een belangrijke afweging in die keuze was dat gemeenten het beste in staat zijn om aan te sluiten bij wat de inwoner nodig heeft. Om zo zorg en ondersteuning op maat te kunnen bieden en integraal (op meerdere leefdomeinen) te kunnen organiseren. Het voorzieningenniveau (het totaal aanbod van voorzieningen) in gemeenten zal daardoor ook meer van elkaar gaan verschillen.

Sommige verschillen zijn moeilijk uit te leggen

[1] Open overheid

Vlak voor de zomer informeerde ik uw Kamer in een brief over de uitvoering van de werkagenda VN-verdrag Handicap over de verkenning die de VNG heeft uitgevoerd naar zeven illustratieve voorbeelden van onderwerpen waar verschillen in meer of mindere mate impact hebben op mensen met een beperking.[2] De verkenning laat zien dat er meerdere soorten verschillen zijn, bijvoorbeeld in procedures (beschikkingsduur bij maatwerkvoorzieningen uit de Wmo 2015), doorwerking op de individuele financiële positie (kosten voor de gehandicaptenparkeerkaart) en in de continuïteit bij verhuizing (het wel of niet kunnen meeverhuizen van hulpmiddelen). Deze verschillen zijn goed te verklaren vanuit de lokale factoren die hebben meegewogen in de bestuurlijke en individuele besluitvorming, maar zijn moeilijk uit te leggen vanuit de mensen die daarin ongelijkheid ervaren. Tegelijkertijd past verschil bij de bestuurlijke inrichting van Nederland en hierin schuilt dus een dilemma met (het dragen van) mijn stelselverantwoordelijkheid in het kader van de Wmo 2015.

Ter illustratie: de gehandicaptenparkeerkaart
Ik illustreer het dilemma graag aan de hand van het voorbeeld van de gehandicaptenkaart, één van de onderwerpen in de genoemde verkenning. Gemeenten maken hierin keuzes als het gaat om de kosten, voorwaarden en de procedure bij het aanvragen en het verlengen van een gehandicaptenparkeerkaart. Ook in het parkeerbeleid en gebruik van de kaart kunnen gemeenten keuzes maken, zoals tarieven voor het parkeren (die niet in elke gemeente hetzelfde zijn), de duur van parkeren (wel of niet in tijd gelimiteerd) en de noodzaak om (langer of korter) vooraf een parkeerplaats te reserveren.

Voor mensen met een beperking kan reizen naar andere gemeenten een uitdagende onderneming zijn vanwege de vele aspecten waarop het parkeerbeleid en de informatievoorziening per gemeente kunnen verschillen. Dit vraagt extra voorbereiding, als die verschillen niet duidelijk zijn. Informatie over parkeren is bijvoorbeeld vaak lastig vindbaar. Dit kan leiden tot het vermijden van reizen. Daarnaast hebben mensen uit verschillende gemeenten te maken met uiteenlopende kosten voor de aanvraag en het gebruik van de gehandicaptenparkeerkaart, bijvoorbeeld of er wel of geen regulier parkeertarief geldt bij gebruik van de kaart. Mensen met een beperking hebben vaak geen alternatieve reismogelijkheid, dus zij worden automatisch geconfronteerd met deze verschillen. Om daaraan tegemoet te komen heeft een aantal gemeenten het ParkerenPlussysteem ontwikkeld. Dit heeft tot doel dat mensen met een beperking via één app informatie kunnen vinden over de parkeervoorwaarden in een gemeente en digitaal – op basis van kenteken - kunnen parkeren in alle aangesloten gemeenten.

Ik vind het belangrijk om verschillen tussen gemeenten niet te snel en eenzijdig te kwalificeren als onwenselijk, onuitlegbaar of ongelijk. Hier is sprake van een spanningsveld met de gemeentelijke autonomie en het lokale democratische proces, waarin de keuze voor de invulling van het parkeerbeleid en de hoogte van leges bij de gemeenteraad ligt. Maar gezien de impact die bepaalde verschillen kunnen hebben op bijvoorbeeld mensen met een beperking, wil ik het gesprek hierover met gemeenten begeleiden. Zodat we samen kunnen constateren of een bepaald verschil wel of niet wenselijk is en wat dan vervolgens een adequate oplossing is. Hierover praat ik ook met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in ons bestuurlijk overleg.

---

[2] Kamerstukken II, 2025-26, 24170 nr. 405

Wat we doen om verschillen te verkleinen
Het kabinet kan en wil vanuit de proportionaliteitsvraag niet ingrijpen op de bestuurlijke autonomie van gemeenten. Bij de verantwoordelijkheden en taken die bij gemeenten zijn belegd, is een reële mate van beleidsruimte noodzakelijk voor gemeenten om invulling te kunnen geven aan hun taken. Ik zie mijn rol als stelselverantwoordelijke dan vooral in het, daar waar nodig, aanjagen van de ontwikkeling van instrumenten die bijdragen aan meer eenduidigheid, uitlegbaarheid in gemeentelijk beleid en waar mogelijk uniformiteit.

Dit doe ik bijvoorbeeld door bestuurlijke afspraken te maken met de VNG in de vorm van een convenant, zoals de convenanten Meeverhuizen Individuele Hulpmiddelen en Maatwerkwerkprocedure toegang hulpmiddelen. Beide convenanten worden als onderdeel van de werkagenda VN-verdrag Handicap vernieuwd zodat ze nog meer bijdragen aan eenduidig beleid en uitvoering.[3] Tegelijkertijd zijn het kabinet en gemeenten zich ervan bewust dat bovenstaande inzet niet alle moeilijk uitlegbare verschillen voor alle inwoners oplossen. Hieronder worden twee actuele voorbeelden geschetst van hoe we daar vanuit het kabinet mee aan de slag zijn.

Mijn collega-bewindspersoon van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bekijkt momenteel de voorwaarden en aanvraagprocessen van re-integratie en werkvoorzieningen. Deze verkenning raakt aan de hervorming van de Participatiewet, zoals het vereenvoudigen van de uitvoering van de wet en het beter laten aansluiten bij de omstandigheden van de mensen voor wie de wet bedoeld is.

Zelf ben ik stelselverantwoordelijk voor de Wmo 2015. In de eindrapportage van het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 werd geconstateerd dat het decentrale karakter van de Wmo 2015, dat door een groot deel van de inwoners als adequaat en goed wordt ervaren, niet alle doelgroepen altijd even goed bedient. Vooral inwoners met een levensbrede en levenslange ondersteuningsvraag ervaren de ondersteuning niet altijd als passend of ervaren moeilijk uitlegbare verschillen in bijvoorbeeld de verstrekking van maatwerkvoorzieningen. Ik zal de komende tijd samen met gemeenten bekijken hoe we dit beter kunnen vormgeven binnen het decentrale kader van de Wmo 2015. Dergelijke thema’s vragen toetsing aan de uitvoeringspraktijk en toetsing vanuit het cliëntperspectief. En, ik ben daarin stellig, ik geloof niet dat een ander wettelijk regime (centralisatie) tot beter passende ondersteuning leidt. Ondersteuning bij zelfredzaamheid en participatie, het doel van de Wmo 2015, is bij uitstek een taak voor gemeenten vanwege de aansluiting op de lokale context.

Op 2 juli 2026 heb ik uw Kamer daarom geïnformeerd over mijn ambities ten aanzien van de Wmo 2015. Samen met gemeenten wil ik – naar aanleiding van de eindrapportage van het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 – verbeteringen aanbrengen in het stelsel van de Wmo 2015, zowel in de uitvoering als wet-technisch. Ik denk hierbij aan eenheid van taal en standaardisering (vooral in de zogenoemde backoffice van het systeem) en het gericht regionaal organiseren van specifieke expertise voor complexe vormen van ondersteuning. Ik denk ook dat enige mate van gezamenlijke (landelijke) kadering binnen de wet een goede

[3] Of door de ontwikkeling van een handreiking of richtlijn die eenduidig beleid bevordert, zoals de recent gepubliceerde AZWA-handreikingen voor inloopvoorzieningen sociaal en gezond, gelijkgerichte mantelzorgondersteuning en logeerzorg.

route is om samen met gemeenten te verkennen en uit te werken, bijvoorbeeld waar het gaat om procedures en processen van de toegang. Hoe we dit gaan uitwerken, ga ik de komende periode bespreken met gemeenten en hierover zal ik de Kamer in de eerste helft van 2027 informeren.

Afgeronde onderzoeken en vervolgstappen
Ik informeer uw Kamer met deze brief ook graag over twee onderzoeken die tijdens de uitvoering van de werkagenda VN-verdrag Handicap zijn opgeleverd. Beide onderzoeksrapporten gebruik ik om met de VNG, gemeenten en andere stakeholders de ondersteuning vanuit gemeenten beter te laten aansluiten op wat mensen met een beperking nodig hebben.

Passende beschikkingen als norm
VWS en VNG hebben een onderzoek door Significant laten uitvoeren naar het toepassen van passende beschikkingsduur in de Wmo 2015 door gemeenten (bijlage 1). Naast aanbevelingen om de uitvoeringspraktijk te verbeteren, zijn aanbevelingen gedaan over de manier waarop de ontwikkeling in passend beschikken kan worden gemonitord. Hierbij deel ik graag met uw Kamer, de definitieve rapportage die afgelopen zomer is opgeleverd.

Eén van de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek is dat gemeenten het concept passend beschikken kennen, maar dat nog niet alle gemeente dit toepassen. Vanuit de wet is passend beschikken mogelijk, dus de redenen om het (nog) niet toe te passen liggen met name in keuzes van de lokale uitvoeringspraktijk. Gemeenten die al werken met de passende beschikkingsduur, laten zien dat een langere beschikkingsduur wel mogelijk is, zeker voor specifieke voorzieningen en bij een langdurige en stabiele ondersteuningsbehoefte. Dit vraagt van gemeenten een andere vorm van sturing, monitoring, evaluatie en aanpassingen in werkprocessen, systemen en verantwoordelijkheden.

Ik blijf mij inzetten om de passende beschikkingsduur in de Wmo 2015 tot norm te maken. Mijn streven is dat elke gemeente werkt met een langdurige beschikkingsduur bij inwoners die een stabiele ondersteuningsbehoefte hebben. Zodat dit tot minder stress en administratieve lasten leidt. Om deze beweging goed te kunnen volgen verken ik met de VNG, aan de hand van de aanbevelingen uit het onderzoek van Significant, op welke wijze we dit kunnen monitoren. Ik zal uw Kamer voor de zomer van 2027 informeren over de resultaten van bovenstaande inzet.

Monitor hulpmiddelen
Hierbij informeer ik u over de Monitor Hulpmiddelen meting 1 2026, waarin recente clientervaringen met hulpmiddelen in beeld zijn gebracht (bijlage 2).[4] In de Werkagenda VN-verdrag Handicap 2025-2030 is een aantal maatregelen opgenomen over toegankelijke en beschikbare hulpmiddelen. De maatregelen moeten eraan bijdragen dat alle cliënten een passend hulpmiddel krijgen op een eenvoudige manier, ongeacht waar ze wonen.

Ik ben blij om te zien dat het algemene beeld uit de monitor een voorzichtig positief beeld laat zien. Hulpmiddelengebruikers beoordelen de hulpmiddelendienstverlening van gemeenten en leveranciers gemiddeld genomen met een voldoende. Ook beoordelen de meeste gebruikers het

[4] Monitor Hulpmiddelen meting 1 2026 is uitgevoerd door Significant Public.

uiteindelijke resultaat van het hulpmiddel positief: het hulpmiddel sluit volgens de meerderheid goed aan bij de hulpvraag en draagt bij aan het dagelijks functioneren. Dit is een verbetering ten opzichte van de monitors uit 2021 en 2022.[5]

Maar er blijft ook nog ruimte voor verbetering. Zo blijkt dat de (toegang tot) hulpmiddelendienstverlening niet overal gelijk is. Ongeveer drie op de tien gebruikers geven de dienstverlening van gemeenten of leveranciers een onvoldoende. Ook binnen afzonderlijke onderdelen van het proces, zoals communicatie, levertijden en reparaties, lopen ervaringen sterk uiteen.
Het merendeel van de aanbevelingen gaat over het hebben van één aanspreekpunt bij gemeenten en leveranciers, het waarborgen van contractafspraken en het naleven van de landelijke afspraken die gemaakt zijn in het kader van het Landelijk Normenkader Hulpmiddelen en het opstellen van een functioneel advies (en het benutten hiervan). Het functioneel advies beschrijft de noodzaak, eisen en functies van een hulpmiddel en wordt opgesteld door een (para)medische zorgprofessional, in samenspraak met de aanvrager.

Aan verschillende aanbevelingen wordt al gewerkt. De convenanten ‘Maatwerk’ en ‘Meeverhuizen’ worden op dit moment verbeterd. Het doel van de convenanten is om gemeenten, leveranciers en zorgprofessionals meer uniform te laten werken, zodat er minder verschillen ontstaan tussen deze partijen en gebruikers van hulpmiddelen weten wat ze kunnen verwachten. Daarnaast wordt in het convenant ‘Maatwerk’ opgenomen dat in geval van complexe situaties (o.a. bij een domeinoverstijgende hulpvraag) er door gemeente, leverancier, zorgkantoor en/of zorgverzekeraar gezorgd moet worden voor één aanspreekpunt voor de gebruiker. Ook wordt in dit convenant opgenomen dat het functioneel advies leidend is. Het vernieuwde format voor het functioneel advies wordt momenteel in de praktijk getest. De gemeente kan dit advies overnemen bij het beoordelen van de aanvraag, waardoor de aanvraag sneller kan worden afgehandeld, het juiste hulpmiddelen wordt gekozen en de aanvrager niet steeds opnieuw zijn verhaal hoeft te doen. De verwachting is dat de verbeterde convenanten begin 2027 ondertekend kunnen worden door de betrokken partijen, waarna deze worden voorgelegd aan de gemeenten (ALV) voor ondertekening.
Met de andere aanbevelingen ga ik vanuit de werkagenda VN-verdrag Handicap verder aan de slag met alle betrokken partijen. Uw Kamer wordt hierover nader geïnformeerd in de eerstvolgende voortgangsbrief over de werkagenda VN-verdrag Handicap.

Tot slot
In ons stelsel zal altijd spanning zijn tussen ruimte voor lokale autonomie en verschillen tussen individuele situaties. Als Rijk en gemeenten moeten we hier voortdurend over in gesprek blijven, de situaties toetsen, samen koers bepalen en waar nodig afspraken maken die meer eenduidigheid en uniformiteit in de uitvoering van de Wmo 2015 beogen.

De minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport,
W.R.C. Sterk

---

[5] Zie Monitor dienstverlening hulpmiddelen (tweede meting), bijlage bij Kamerbrief stand van zaken Toekomstagenda zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking (Kamerstukken II, 2022-23, 24170, nr. 289).